

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

КОПТЄВА Г. М.

кандидат економічних наук, доцент

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Для того, щоб підприємство ефективно працювало, воно повинно мати інфраструктуру для адаптації до динамічного середовища, яке загрожує його стійкому функціонуванню та розвитку. Отже, виникає потреба у забезпеченні такого стану підприємства, його ресурсного потенціалу та збалансованості інтересів, який би створив умови до безпечного економічного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності, тобто на усебічне вирішення тактичних та стратегічних завдань, які стоять перед підприємством.

Теоретико-методологічним підходам до економічної безпеки підприємств торгівлі присвячені праці таких вчених як О. Азарян, Т. Васильців, В. Гросул, М. Чорна, О. Шуміло та інші. У той же час теоретико-методичні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємств торгівлі в умовах цифровізації мало досліджені.

Створюючи систему забезпечення економічної безпеки підприємства торгівлі в цифровій економіці, необхідно враховувати такі її компоненти, як: фінансова безпека (характеризує фінансову стійкість для забезпечення функціонування і розвитку підприємства); торгово-технологічна безпека (характеризується наявністю ресурсної бази та наявною спеціалізацією підприємства); правова безпека (характеризується наявністю законодавчих та нормативно-правових актів на підприємстві); кадрова безпека (ефективне формування та використання кадрового потенціалу підприємства з метою забезпечення та підтримки економічної стійкості діяльності підприємства) тощо. Крім того, економічна діяльність потребує інформації як особливого ресурсу, що визначає можливості формування та використання усіх наявних ресурсів та дає змогу істотно підвищити ефективність, продуктивність, цінність послуг та товарів тощо.

Цифрова трансформація означає впровадження і інтеграцію сучасних цифрових технологій в усі сфери бізнесу та призводить до принципових змін у тому, як діють громадяни, підприємства, як вони забезпечують цінність для себе, своїх працівників, клієнтів, партнерів, досягаючи власних та спільних, економічних та соціальних цілей швидше, дешевше, якісніше [1].

Особливого значення цифрова трансформація набула в період епідемії коронавірусу. За джерелом [2] найбільше постраждали сфери бізнесу, на діяльність яких накладаються безпосередні обмеження у зв'язку з введенням карантинних заходів: *розважально-культурні заклади; готельно-ресторанний бізнес; туристичні послуги; сфера надання косметологічних послуг.* У зоні ризику опинилися: *пасажирські перевезення, страхування, будівництво, недержавні освітні заклади* тощо. Водночас, **не зазнала суттєвих збитків** торгівля продуктами харчування, медикаментами, засобами гігієни, інтернет-торгівля та доставка товарів до споживача.

Активний розвиток цифрових технологій дає вітчизняним ритейлерам широкі можливості для застосування передових підходів у процесі залучення цільової аудиторії. Окремі місце в цьому напрямі відводиться розвитку замовлення товарів через Інтернет, у тому числі через мобільні додатки, оскільки поступово зростає чисельність клієнтів, які віддають перевагу придбанню товарів завдяки технології e-commerce. В умовах обмежених ресурсів ритейлери зосередилися на найактуальнішому – різноманітних програмах лояльності, рекламі, миттєвій оплаті товару за допомогою мобільних додатків, налагодженні зворотного зв'язку тощо. Хоча міжнародні гравці вже давно зосереджені на підвищенні комфорту покупця, впроваджуючи 3D-примірочні, зручну навігацію у великих магазинах тощо.

Отже, цифрова трансформація для вітчизняних підприємств торгівлі носить позитивний соціально-економічний характер, адже зосереджена на поліпшенні якості товарів і послуг, розвитку інфраструктури, появі нових продуктів і послуг та скороченні витрат. Тому, сучасні технології повинні бути інтегровані в усі бізнес-процеси підприємства торгівлі. Внаслідок чого підвищуються продуктивність кожного співробітника і рівень задоволеності клієнтів, а підприємство торгівлі здобуває репутацію прогресивної компанії.

Однією з особливостей цифрової економіки є зміщення акценту з матеріальних ресурсів на інформаційні ресурси, які, в свою чергу, не зникають при споживанні, можуть бути неодноразово використані різними суб'єктами без прив'язки до місця, часу і суб'єкта створення (виникнення), що призводить до простоти відновлення інформаційних ресурсів.

Зростання кількості порушень безпеки в умовах цифровізації економіки пов'язане з постійним ускладненням і зростанням масштабів застосування цифрових технологій. Таким чином, простежується пряма залежність між ступенем розвитку і впровадження цифрової економіки в діяльність підприємств торгівлі і їх економічною безпекою.

Інформаційні потоки грають як незалежну, так і обслуговуючу роль, оскільки вони супроводжують усі інші потоки (фінансові, матері-

альні, кадрові та інші) в умовах як внутрішнього так і зовнішнього середовища підприємства.

Особливістю забезпечення економічної безпеки підприємства торгівлі в умовах цифровізації є питання, що потребують вирішення, а саме:

- розробка та впровадження сучасної концепції безпеки підприємства торгівлі (впровадження нових напрямів економічної безпеки на підприємстві, нових норм і критеріїв, пристосованих до оцифрування);
- постійний моніторинг наявних та потенційних загроз економічній безпеці підприємства торгівлі та прогнозування даних, що характеризують стан економічної безпеки на підприємстві.

«Оцифрування» економіки визначається способами подання інформації, її властивостями, методами оцінки та способом комунікації зі споживачами. Безпека цифрової економіки базується шляхом збору, аналізу, передачі та використання інформації, а також її захисту.

Класифікація загроз безпеці за певними критеріями відіграє важливу роль у практичній діяльності щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цифровій економіці та допомагає вдосконалити організацію протидії загрозам і ризикам виходячи з їх специфічних характеристик [3; 4]. Найбільш вагомими критеріями є: розташування джерела небезпеки (зовнішні або внутрішні загрози); характер небезпеки (фінансова, кадрова, правова, інформаційна, фізична тощо); рівень суб'єктивних оцінок загрози (власником бізнесу, керівництвом, службою безпеки підприємства); рівень загрози «зрілості» тощо [5, с. 136] та інші.

В умовах оцифрування з'являється перелік нових загроз, що виникають перед керівництвом і службою безпеки на підприємстві: прийняття додаткових заходів щодо збереження комерційної таємниці та встановлення режиму комерційної таємниці як одного із напрямів захисту бізнес-процесів та управління бізнес-процесами; створення (посилення) структури забезпечення інформаційної безпеки на підприємстві з використанням інформаційних технологій (усунення витоку інформації, що циркулює в інформаційних системах від несанкціонованого доступу та через технічні канали); уточнення алгоритму функціонування служби безпеки підприємства тощо.

Необхідною умовою забезпечення економічної безпеки підприємства є цілісність та безпека його майна, захист інтересів підприємства, що є обов'язком як персоналу в цілому, так і відповідальних осіб (служби безпеки, планово-економічного відділу, бухгалтерії, системних адміністраторів). Достатньою умовою забезпечення економічної безпеки підприємства є ефективне використання його майна і інтересів як у стратегічному, поточному, так і в тактичному аспектах.

Якщо безпека майна забезпечується на законодавчому рівні, то ефективність його використання залежить від керівництва і персоналу

(власника бізнес-процесу). Держава, в даному випадку, повинна створити умови щодо сприяння ефективного функціонування та розвитку суб'єкта господарювання, здійснюючи відповідні податкову, кредитну, інвестиційну, інноваційну політику.

Отже, поява зовнішніх і внутрішніх загроз і ризиків в сучасних умовах неминуча, і для того, щоб протистояти їм, потрібно створити найбільш ефективні та сучасні заходи безпеки, використовуючи комплексний захист усіх ресурсів підприємства від різноманітних атак. В цілому, забезпечення економічної безпеки підприємства торгівлі безпосередньо залежить від ефективного управління його бізнес-процесами, як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі підприємства.

Література:

1. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html> (дата звернення: 04.07.2020).
2. Хроніки кризи бізнесу: кого в Україні найбільше накриє шторм коронавірусу. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/03/19/658296/> (дата звернення: 04.07.2020).
3. Yemelyanov V.A., Yemelyanova N.Y., Morozova O.A., Nedelkin A. A. (2018). Specialized computer system to diagnose critical lined equipment. Paper presented at the Journal of Physics: Conference Series, 1015(5).
4. Hindayani A., Zuas O., Elishian C., Aristiawan Y., Hamim N. (2019). Uncertainty estimation for the measurement of electrolytic conductivity by secondary method using cell type D. Periodico Tche Quimica, 16(33), 911-919.
5. Коптєва Г.М. Економічна безпека як критерій оцінки бізнес-процесів підприємства *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. Випуск 2 (113). С. 133-138.

ОСОБЛИВОСТІ ФАКТОРІВ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ЛЯШУК К. П.

викладач кафедри маркетингу та менеджменту

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
м. Хмельницький, Україна*

Економічні відносини у сфері торгівлі на сучасному етапі розвитку охоплюють складний спектр різних аспектів: соціальних, економічних та управлінських. Важливе місце в системі управління сучасного торговельного підприємства займає управління соціальною відповідальністю. Тому для дослідження процесу управління соціальною відпо-